

Sygn. akt: I C 200/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 kwietnia 2018 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Ewa Oknińska
Protokolant:	sekretarz sądowy Justyna Niebrzydowska

po rozpoznaniu w dniu 11 kwietnia 2018 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa Banku (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.

przeciwko I. B. (1), A. B.

o zapłatę

I uchyla nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym wydany przez (...) z dnia 19 grudnia 2016 r., sygn. akt (...) i oddala powództwo,

II zasądza od powoda na rzecz pozwanego I. B. (1) kwotę 4.117 zł tytułem kosztów procesu,

III zasądza od powoda na rzecz pozwanej A. B. kwotę 4.117 zł tytułem kosztów procesu,

IV nakazuje ściągnąć od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Sąd Okręgowy w Olsztynie kwotę 129,56 zł tytułem kosztów sądowych.

SSO Ewa Oknińska

Sygn. akt I C 200/17

UZASADNIENIE

Powód Bank (...) S.A. z siedzibą w W. (w dalszej części: (...)) wniósł o zasądzenie od pozwanych I. B. (1) i A. B. kwoty 37.053,69 CHF wraz z odsetkami umownymi w wysokości 4-krotnej obowiązującej stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego (na dzień 14 września 2016 r. – 10,00% w stosunku rocznym), jednak nie większymi niż odsetki maksymalne za opóźnienie (na dzień 14 września 2016 r. – 14,00% w stosunku rocznym), liczonymi od kwoty:

- 19.837,55 CHF od dnia 15 września 2016 r. do dnia zapłaty;

- 17.216,14 CHF od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty,

Ponadto powód domagał się zasądzenia od pozwanych kosztów postępowania, w tym opłaty sądowej w kwocie 1.850 zł oraz opłat skarbowych od pełnomocnictw w kwocie 34.00 zł.

W uzasadnieniu powód podniósł, że pozwanych łączyła z jego poprzednikiem prawnym (Bankiem (...) S.A.) od dnia 4 lipca 2000 r. umowa kredytu hipotecznego na kwotę 200.000 zł, przewalutowanego Aneksem nr (...) z dnia 1 lipca 2002 r. na kredyt we frankach szwajcarskich w kwocie 66.343 CHF, który został postawiony w całości w stan wymagalności 11 czerwca 2010 r. W związku z podjęciem przez pozwanych negocjacji, 23 sierpnia 2010 r. zawarto Porozumienie Nr (...), zmienione następnie Aneksem Nr (...) z dnia 28 października 2010 r. w sprawie spłaty przez pozwanych zadłużenia przeterminowanego. W związku z niewywiązaniem się przez pozwanych z warunków Porozumienia powód wypowiedział je skutecznie pismem z dnia 31 marca 2016 r.

Na dochodzoną należność składają się:

- należność główna - 19.837,55 CHF;

- odsetki umowne od dnia 23 sierpnia 2010 r. do 14 sierpnia 2015 r. - 16.395,05 CHF; - odsetki karne od dnia 15 sierpnia 2015 r. do dnia 14 września 2016 r. - 821,09 CHF. /k. 2-3/

Nakazem zapłaty z dnia 19 grudnia 2016 r., sygn. akt (...), (...)nakazał pozwanym I. B. (1) i A. B., aby zapłacili na rzecz powoda Banku (...) S.A. z siedzibą w W. kwotę 37.053,69 CHF z umownymi odsetkami w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP w stosunku rocznym, przy czym odsetki nie mogą w stosunku rocznym przekraczać dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie, liczonymi od kwoty 19.837,55 CHF od dnia 15 września 2016 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 17.216,14 CHF od dnia 05 października 2016 r. do dnia zapłaty, a nadto kwotę 1.834 zł tytułem kosztów procesu w terminie dwóch tygodni od doręczenia nakazu albo wnieśli w tym terminie zarzuty. /k. 79/

Pozwani I. B. (1) i A. B. w zarzutach od nakazu zapłaty, zaskarżyli nakaz zapłaty w całości, wnieśli o jego uchylenie i oddalenie powództwa w całości.

W uzasadnieniu zarzucili, że:

- a) powód nie wykazał wysokości dochodzonej wierzytelności, gdyż przedstawione dokumenty mają charakter dokumentów prywatnych,
- b) powód nie wykazał, aby doszło do prawidłowego wypowiedzenia lub rozwiązania umowy kredytu łączącej strony, jak też następnie (...) (...), a co za tym idzie - wymagalności i wysokości należności z tego tytułu, jak również sposobu obliczenia odsetek,
- c) postanowienia § 19 ust. 2 umowy kredytu z dnia 4 lipca 2000 r., który został wprowadzony § 10 Aneksu do tejeż umowy, a także § 1 ust. 3 pkt 3 (...) (...) z dnia 23 sierpnia 2010 r. mają charakter abuzywny, gdyż zastrzegają powodowi prawo do dowolnego kształtowania wysokości kursu waluty, według którego rozliczano spłatę przewalutowanego kredytu.

Ponadto pozwani wskazali, że żądanie powódki jest niezgodne z zasadami współżycia społecznego.

/zarzuty k. 88-96, 135/

W odpowiedzi na powyższe powód w piśmie z dnia 28 kwietnia 2017 r. wniósł o oddalenie zarzutów i utrzymanie w mocy nakazu zapłaty z dnia 19 grudnia 2017 r., sygn. akt (...), nadto o zasądzenie od pozwanych na jego rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego i pełnomocnictwa.

Uzasadniając stanowisko podał, że umowa kredytu hipotecznego, która została przewalutowana na wniosek pozwanych Aneksem nr (...) z dnia 1 lipca 2002 r., została skutecznie wypowiedziana wymienionym, czego dowodzi

nie tylko fakt doręczenia im pism w tym przedmiocie, ale również okoliczność zawarcia w dniu 23 sierpnia 2010 r. (...) (...) dotyczącego restrukturyzacji ich zadłużenia. Podobnie, powód podniósł, że pozwany wypowiedziano skutecznie (...) (...), o czym świadczą zwrotne poświadczenia ich odbioru dokonane przez I. B. (1) w dniu 15 kwietnia 2016r. Powód zakwestionował nadto złożone przez pełnomocnika powodów w piśmie z dnia 13 stycznia 2017 r. oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczeń woli złożonych przez nich pod wpływem błędu, co doprowadziło do zawarcia 23 sierpnia 2010 r. (...) (...), wskazując w pierwszej kolejności, iż pochodzą one od osoby nieuprawnionej i zostały dokonane po upływie 1-rocznego terminu. Ponadto wskazał, że zawarcie (...) (...), podobnie jak uprzednio przewalutowanie kredytu w złotych polskich na franki szwajcarskie, było wynikiem inicjatywy pozwanych, którzy mieli świadomość związanych z tym konsekwencji, w tym ryzyka zmiany kursu waluty. /k. 174-177, 274-276/

W piśmie z dnia 16 maja 2017 r. pozwani podtrzymując dotychczasowe stanowisko wskazali, że powódka nie wypowiedziała im skutecznie umowy kredytu, jak też (...) (...), albowiem na dzień składania wypowiedzenia umowy kredytu nie istniało po ich stronie przeterminowane zadłużenie. /k. 235-241/

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 4 lipca 2000 r. (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. oraz pozwani I. B. (1) i A. B. zawarli **umowę kredytu hipotecznego na budowę domu nr (...) - (...) (...) (...)**.

Zgodnie z § 2 ust. 1 umowy Bank udzielił pozwany kredyt w kwocie 200.000 zł na okres 180 miesięcy, z ostatecznym terminem spłaty do dnia 1 lipca 2015 r.

Kredyt był wypłacony 5 transzami, w terminach określonych w harmonogramie wypłat, w złotych polskich (Załącznik nr 2 do umowy; bezsporne).

W myśl § 8 ust. 1 umowy oprocentowanie kredytu w dniu zawarcia umowy wyniosło 19,52% w stosunku rocznym. Stosownie do ust. 2 § 8 umowy, oprocentowanie kredytu było zmienne w okresach kwartalnych, tj. 1 stycznia, 1 kwietnia, 1 lipca, 1 października, przy czym do określenia oprocentowania obowiązującego w danym kwartale jako podstawę przyjmuje się stopę WIBOR (3m.) z 15 dnia miesiąca poprzedzającego kwartał. Stosownie do ust. 6 § 8 umowy, odsetki miały być naliczane miesięcznie od aktualnej wysokości wykorzystanych środków kredytu od dnia wypłaty pierwszej transzy kredytu do dnia poprzedzającego jego całkowitą spłatę.

Wedle § 11 ust. 2 pkt 1 i 2 umowy spłata kredytu miała nastąpić w 173 malejących ratach miesięcznych, składających się z równych rat kapitałowych i bieżących odsetek, począwszy od 8 miesiąca. Karencja w spłacie kapitału kredytu wynosiła nie dłużej niż 7 miesięcy do dnia uruchomienia pierwszej transzy kredytu (§ 11 ust. 1). Termin pierwszej spłaty odsetek przypadał na dzień 1 sierpnia 2000 r., zaś kolejnych spłat na pierwszy dzień kalendarzowy każdego miesiąca za poprzedni miesiąc (§ 11 ust. 1 pkt 4).

Zgodnie z § 13 ust. 1 umowy za datę spłaty uważa się datę wpływu środków na odpowiedni rachunek w Banku. Jeżeli data spłaty przypadać miała na dzień ustawowo wolny od pracy, spłata w pierwszy dzień roboczy po tym dniu uznawana jest za dokonaną w terminie.

W § 20 umowy określono, że w przypadku niespłacenia wymagalnej należności w umownym terminie, od następnego dnia po jego upływie, zaległa kwota staje się zadłużeniem przeterminowanym, zaś w § 21 umowy wskazano, że od zaległej kwoty (kapitału kredytu oraz odsetek) Bank będzie pobierał odsetki w wysokości obowiązującej od zadłużenia przeterminowanego, naliczane od dnia powstania tego zadłużenia do dnia poprzedzającego jego całkowitą spłatę łącznie.

W § 23 ust. 1 pkt 2 Bank zastrzegł prawo wypowiedzenia warunków umowy kredytowej w całości lub w części i postawienia kredytu w stan wymagalności w przypadku m. in. nieterminowej spłaty raty zadłużenia.

W § 27 ust. 1 umowy strony określiły m. in., że listy polecane będą wysyłane na adres kredytobiorcy określony w umowie lub w zawiadomieniu o zmianie adresu, przy czym odmowa ich przyjęcia przez kredytobiorcę lub dwukrotna adnotacja poczty „nie podjęto w terminie” (awizo) wywołuje skutki doręczenia.

/bezsporne; dowód: umowa o kredyt k. 21-30, oświadczenia do umowy k. 16-17; Załącznik nr 2 do umowy k. 31; odpis KRS powoda k. 150-173/

Pozwani mieli problem z terminowym regulowaniem należności wobec Banku w złotych polskich, w związku z czym wystąpili w dniu 4 czerwca 2002r. o przewalutowanie kredytu. W związku z powyższym Bank (...) S.A. w K. (poprzednik prawny powoda Banku (...) S.A. z siedzibą w W.) zawarł z pozwanymi w dniu 1 lipca 2002 r. **Aneks nr (...) do umowy kredytu hipotecznego na budowę domu nr (...) - (...) (...) (...)**.

Zgodnie z § 2 ust. 1 Aneksu ustalono, że § 2 ust. 1 umowy z dnia 4 lipca 2000r. przyjął brzmienie: Bank udziela kredytobiorcy kredytu w wysokości 66.343 franków szwajcarskich (dalej: (...)). Kredyt zostaje udzielony na okres 275 miesięcy z ostatecznym terminem spłaty w dniu 1 czerwca 2025 r. Pozwani złożyli jednocześnie oświadczenie, że jest im znane oraz zostało wyjaśnione przez Bank, ryzyko zmiany kursu waluty (§ 2 ust. 2 Aneksu).

W wyniku zawarcia Aneksu nr (...) z dnia 1 lipca 2002 r. nie doszło jednak do wypłaty na rzecz pozwanych żadnych środków pieniężnych. W Aneksie nr (...) nie wskazano nadto kwoty kapitału w złotych polskich podlegających przewalutowaniu na franki szwajcarskie.

Wedle § 4 Aneksu nr (...) oprocentowanie w całym okresie kredytowania stanowiło sumę stawki (...) dla terminów 6-miesięcznych i marży w wysokości 4,50%, która miała być stała w całym okresie kredytowania, przy czym w dniu podpisania Aneksu nr (...) oprocentowanie kredytu wyniosło 5,83833% w stosunku rocznym.

W § 6 Aneksu nr (...) przewidziano, że § 11 umowy otrzymuje brzmienie:

- spłata kredytu ma nastąpić w 275 równych ratach miesięcznych (kapitałowo –odsetkowych, annuitetowych), składających się z równych rat kapitałowych i bieżących odsetek, począwszy od 1 sierpnia 2002 r.;
- do obliczania odsetek przyjmuje się faktyczną liczbę dni w miesiącu, przy założeniu, że rok liczy 360 dni;
- spłaty miały przypadać na każdy pierwszy dzień miesiąca, przy czym, jeżeli dzień spłaty przypadał na dzień wolny od pracy, spłata powinna być dokonana w pierwszym dniu roboczym następującym po tym dniu;
- kredytobiorca zobowiązał się dokonać spłaty kredytu i odsetek w terminach i wysokościach określonych w Harmonogramie spłat stanowiącym Załącznik nr 2 do Aneksu.

Ponadto, stosownie do § 10 ust. 2 Aneksu nr (...), przewalutowanie kredytu miało nastąpić po kursie kupna waluty kredytu obowiązującym w Banku w dniu wypłaty zgodnie z tabelą Kursów walut (...) S.A. ogłaszaną w siedzibie Banku.

W § 11 Aneksu nr (...) określono, że od kwoty raty kredytu niespłaconej w terminie Bank pobiera odsetki dla zadłużenia wyrażonego w walucie wymiennej – 3 x stopa odsetek ustawowych dla środków w walutach wymienialnych w stosunku rocznym.

Wysokość miesięcznych rat spłaty po dniu 1 lipca 2002 r., w tym walutę spłaty i zasady przeliczania regulował Harmonogram spłat stanowiący Załącznik nr 2 do Aneksu nr (...) z dnia 1 lipca 2002 r. (dokument nie został dołączony do akt).

Kredyt był spłacany przez pozwanych w walucie polskiej, dokonywane spłaty przeliczano przy zastosowaniu kursu sprzedaży (...) tej waluty zgodnie z tabelą kursów obowiązującą w Banku.

/dowód: Aneks nr (...) z dnia 1 lipca 2002 r. k. 32-36; Załącznik nr 3 do Aneksu nr (...) k. 37; opinia główna oraz uzupełniające bieglej z zakresu bankowości k. 490-494, 526-555, 569-571, 597-602, 630-632; zestawienie Banku dotyczące wpłat w (...) po kursie średnim k. 248-265, k. 277-284, 286-289; wydruk z systemu bankowego k. 350-372, 378-460; historia rachunku bankowego I. B. k. 178-217; zawiadomienia o zmianie oprocentowania i wysokości spłat wraz z projekcją spłat - k. 474-484; decyzja (...) Banku (...) k. 485; zeznania M. P. k. 664v-666; zeznania I. B. (1) k. 666v-667 oraz jego oświadczenia k. 664v; A. B. k. 667)

Pismem z dnia 6 kwietnia 2010 r. powód wysłał pozwanym I. B. (1) i A. B. pisma, w których wskazał, że z uwagi na brak spłaty zadłużenia przeterminowanego (kapitału w kwocie 779,09 CHF, odsetek w kwocie 859,80 CHF) wypowiada im umowę kredytu/rachunek nr (...)/, co miało nastąpić po upływie 30-dniowego okresu od dnia otrzymania przez nich pism.

Jednocześnie powód poinformował, że spłata wskazanego zadłużenia w terminie spowoduje bezskuteczność wypowiedzenia.

Doręczenie wypowiedzeń pozwanym nastąpiło w wyniku dwukrotnego awizowania, w dniu 29 kwietnia 2010 r.

/dowód: wypowiedzenia z dowodami doręczenia k. 38-41/

W dniu 23 sierpnia 2010 r., na skutek złożenia przez pozwanym wniosków o restrukturyzację, doszło do zawarcia między stronami (...) (...) w sprawie spłaty zadłużenia. Strony ustaliły, że umowa kredytu hipotecznego na budowę domu nr (...) - (...) (...) (...), zmieniona Aneksem nr (...) z dnia 1 lipca 2002 r., została rozwiązana w drodze wypowiedzenia przez Bank w dniu 28 maja 2010 r., zaś zadłużenie pozwanym (dłużników solidarnych) z tytułu tej umowy na dzień 23 sierpnia 2010 r. wynosi łącznie 55.169,26 CHF, w tym kapitał przeterminowany 53.642,15 CHF oraz odsetki przeterminowane z tytułu nieterminowej spłaty 1.527,11 CHF.

Strony postanowiły, że zadłużenie w postaci kapitału zostanie spłacone w 100 ratach miesięcznych w wysokości nie niższej niż 550 CHF, płatnych do 15-ego dnia każdego miesiąca począwszy od września 2010 r. do grudnia 2018 r. W styczniu 2019 r. zostanie zaś opłacona ostatnia rata wyrównująca w wysokości 20,25 CHF (§ 1 ust. 3 pkt 1 Porozumienia). Spłata pozostałego zadłużenia (odsetek i kosztów) zostanie dokonana w miesięcznych ratach w wysokości nie niższej niż 550 CHF, płatnych do 15-ego dnia każdego miesiąca począwszy od lutego 2019 r. do dnia spłaty (§ 1 ust. 3 pkt 2 Porozumienia). Zadłużenie było przy tym oprocentowane według zmiennej stopy procentowej i wynosiło dwukrotność obowiązującej stopy kredytu lombardowego NBP, a na dzień podpisania Porozumienia – 10% w stosunku rocznym (§ 2 ust 1 Porozumienia).

Kwota spłaty podlegała przeliczeniu na złote polskie po kursie sprzedaży waluty kredytu, (tj. (...)) obowiązującym w Banku (...) S.A. w dniu dokonywania spłaty (§ 1 ust. 3 pkt 3 Porozumienia).

W § 3 ust. 2 Porozumienia przewidziano, że gdy termin spłaty przypada na dzień ustawowo wolny od pracy lub sobotę, dłużnicy solidarni zobowiązani są zapewnić środki w wysokości należnej raty na rachunku, z którego realizowane są spłaty najpóźniej dnia roboczego poprzedzającego termin spłaty.

Stosownie do § 5 ust. 1 Porozumienia Bank mógł rozwiązać Porozumienie, m. in., jeżeli dłużnicy nie dotrzymali jego warunków, w szczególności nie dokonali w terminie spłaty jednej raty w pełnej wysokości, tj. nie spłacili raty w ogóle lub spłacili ją w wysokości niższej niż ustalona.

Strony zastrzegły, że (...) (...) nie stawi odnowienia długu w rozumieniu art. 506 § 1 k.c.

W dniu 28 października 2010 r. strony zawarły, na skutek nieprawidłowego wyliczenia przez Bank rat spłaty kapitału przeterminowanego, Aneks nr (...) do (...) (...) w sprawie spłaty zadłużenia, zgodnie z którym określono, że zadłużenie w postaci kapitału zostanie spłacone w 97 ratach miesięcznych w wysokości nie niższej niż 550 CHF, płatnych do 15-ego dnia każdego miesiąca począwszy od września 2010 r. do września 2018 r. W październiku 2018 r. zostanie zaś

opłacona ostatnia rata wyrównująca w wysokości 292,15 CHF (§ 1 pkt 1 Aneksu nr (...)). Spłata pozostałego zadłużenia (odsetek i kosztów) zostanie dokonana w miesięcznych ratach w wysokości nie niższej niż 550 CHF, płatnych do 15-ego dnia każdego miesiąca począwszy od listopada 2018 r. do dnia spłaty (§ 1 pkt 2 Aneksu nr (...)). Kwota spłaty kredytu podlega przeliczeniu na złote polskie po kursie sprzedaży waluty kredytu obowiązującym w Banku (...) S.A. w dniu dokonywania spłaty (§ 1 pkt 3 Aneksu nr (...)).

/dowód: (...) (...) k. 42-46; Aneks nr (...) (...) (...) k. 47; wnioski o restrukturyzację k. 218-223; odpowiedź Banku na wnioski o restrukturyzację k. 224- 227/

Pismami z dnia 17 marca 2016 r. powód wezwał pozwanych do zapłaty w terminie 7 dni zadłużenia przeterminowanego, które na dzień sporządzenia pism wynosiło 3.144,83 CHF, pod rygorem postawienia Porozumienia w stan wymagalności. I. B. (1) odebrał wezwania w dniu 23 marca 2016 r.

Pismem z dnia 31 marca 2016 r. Bank (...) S.A. poinformował pozwanych, że w związku z brakiem spłaty zadłużenia wynikającego z (...) (...) rozwiązuje zgodnie z § 5 pkt 1 Porozumienie i stawia całą należność, tj. 40.763,60 CHF w stan natychmiastowej wymagalności. I. B. (3) odebrał wskazane pisma w dniu 5 kwietnia 2016 r.

W dniu 1 kwietnia 2016 r. pozwani uścili na rzecz Banku kwotę 12.000 zł na poczet zadłużenia objętego (...) (...). Powód poinformował pozwanych, że wskazana wpłata w kwocie 12.000 zł (3.009,40 CHF) nie zmienia ich sytuacji prawnej, albowiem Porozumienie zostało rozwiązane. Stan zadłużenia na dzień 12 kwietnia 2016 r. został określony na 37.820,33 CHF.

/dowód: pisma z dnia 17.03.2016 r. z dowodami doręczeń k. 48-51; pisma z dnia 31.03.2016 r. z dowodami doręczeń k. 52-55; pisma z dnia 12.04.2016 r. z dowodami doręczeń k. 56-59/

Pełnomocnik pozwanych, w oparciu o stosowne pełnomocnictwa, w pismach z dnia 13 stycznia 2017 r. złożył oświadczenia o uchyleniu się I. B. (1) i A. B. od skutków prawnych oświadczeń woli złożonych przez wymienionych pod wpływem błędu, tj. (...) (...) w sprawie spłaty zadłużenia zawartego w dniu 23 sierpnia 2010 r. Następnie, w pismach z dnia 14 maja 2017 r., pełnomocnik złożył dodatkowo w imieniu pozwanych oświadczenia o uchyleniu się przez nich od skutków prawnych oświadczeń woli złożonych pod wpływem błędu, tj. wniosków o restrukturyzację z dnia 2 sierpnia 2010 r. /k. 101-105, 242-246/

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Podstawą faktyczną powództwa, wyznaczającą zakres ustaleń i rozważań koniecznych do rozstrzygnięcia o jego zasadności, były twierdzenia powoda o skutecznym wypowiedzeniu umowy kredytu hipotecznego nr (...) - (...) (...) (...) z dnia 4 lipca 2000 r. zmienionej Aneksem nr (...) z dnia 1 lipca 2002 r. oraz następnie (...) (...) z dnia 23 sierpnia 2010 r., a także o wynikającej z tego faktu wymagalności niespłaconego dotychczas przez pozwanych I. B. (1) i A. B. zadłużenia z tytułu udzielonego im kredytu wraz z należnościami ubocznymi w postaci odsetek.

W związku z powyższym konieczne było rozważenie charakteru stosunku prawnego łączącego strony oraz ustalenie, czy zaistniały przesłanki wypowiedzenia umowy kredytowej i czy powód dokonał jej wypowiedzenia skutecznie, co skutkowało w dalszej kolejności zawarciem (...) (...). Ciężar dowodu tych okoliczności (w tym głównie istnienia przesłanek wypowiedzenia umowy kredytu i jego skuteczności), zgodnie z art. 6 k.c., spoczywał przy tym na powodzie, który wywodził z nich swoje roszczenie.

Stan faktyczny w sprawie ustalony został w oparciu o przedstawione przez powoda dokumenty, których prawdziwość i wiarygodność – poza określonymi wyjątkami, o czym w dalszej części rozważań - nie była kwestionowana przez stronę pozwaną, jak też zeznania I. B. (1), A. B. i świadka M. P.. Na ich podstawie stwierdzić należy, że okoliczności zawarcia umowy kredytu z dnia 4 lipca 2000 r. zmienionej następnie Aneksem nr (...) z dnia 1 lipca 2002 r., jak też jej częściowej spłaty, były między stronami bezsporne. W ich świetle nie budzi wątpliwości, że poprzednik prawny

powoda udzielił pozwanym kredytu hipotecznego na budowę domu w kwocie 200.000 zł, który został wypłacony w złotych polskich, a który pierwotnie miał być spłacany w ratach na zasadach oraz w terminach określonych w umowie z dnia 4 lipca 2000 r.

Nie było nadto sporu między stronami, że w dniu 1 lipca 2002 r. zawarły Aneks nr (...), na mocy którego – pomimo zapisów sugerujących, jakoby Bank udzielił I. B. (1) i A. B. wówczas kredytu we frankach szwajcarskich (dalej: (...)) – dokonano przeliczenia pozostałej do spłaty w ramach umowy kredytu z dnia 4 lipca 2000 r. kwoty w złotych polskich na franki szwajcarskie, (tj. 66.343 CHF), jak też określono sposób spłaty kredytu w równych ratach miesięcznych (kapitałowo–odsetkowych) oraz wskazano jego oprocentowania wedle stawki (...) dla terminów 6-miesięcznych i marży w wysokości 4,50%, a także wydłużono okres kredytowania ze 180 do 275 miesięcy. Strony były zgodne przy tym co do faktu, że przewalutowanie nastąpiło z inicjatywy I. B. (1) i A. B.. W tym kontekście – mając na uwadze, że w wyniku zawarcia przedmiotowego Aneksu nie doszło do wypłaty pozwanym żadnych środków pieniężnych – nie budziło wątpliwości, że zgodnym celem stron była zmiana warunków pierwotnej umowy kredytu.

Niezależnie jednak od powyższego wskazać wypada, na którą to okoliczność powoływali się pozwani kwestionując wykazanie przez stronę powodową wysokości żądanego roszczenia - że z treści Aneksu nr (...), a także innych dowodów zgromadzonych na potrzeby niniejszego postępowania nie wynika wprost, jaka konkretnie kwota kapitału w złotych polskich uległa przeliczeniu na franki szwajcarskie w dniu 1 lipca 2002 r., jak też wedle jakiego kursu nastąpiło przewalutowanie, a nadto jakie zasady miały obowiązywać pozwanym w trakcie spłaty poszczególnych rat po 1 lipca 2002 r.

Wskazać mianowicie wypada, że biegła z zakresu księgowości M. M. (1) w sporządzonej m.in. na tę okoliczność opinii – głównej oraz uzupełniających – podała, iż na podstawie dokumentów przedstawionych przez stronę powodową, w których brakuje zestawień bankowych zawierających dane odnośnie rzeczywistych dat wpłat dokonywanych przez pozwanym na przestrzeni lat od 2000 r., wysokości kwot wpłat z rozliczeniem na kapitał i odsetki, pozostałych do spłaty sald, nie jest w stanie jednoznacznie stwierdzić, jaka kwota kredytu udzielonego w złotych polskich została spłacona przez pozwanym przed zmianą waluty kredytu, a co za tym idzie, jaka kwota podlegała przewalutowaniu w dniu 1 lipca 2002 r. Sąd nie znalazł podstaw do kwestionowania opinii biegłej w omawianym zakresie. Zaniechanie ujawnienia wskazanych informacji uniemożliwiało wszak analizę dokonanych przez stronę powodową wycień pod kątem ich prawidłowości.

Kwoty przeliczenia złotych polskich na franki szwajcarskie z dnia 1 lipca 2002 r. nie potrafili podać również pozwani, jak też M. P., która z ramienia Banku obsługiwała umowę kredytową wymienionych do 2004 r. Świadek ta wskazała jedynie, że kwota podlegająca przewalutowaniu oscylowała wokół 180.000 zł, które to wysoce nieprecyzyjne dane nie mogły stanowić miarodajnych ustaleń w niniejszej sprawie. Kwestii tej nie wyjaśniła także decyzja (...) Banku (...). S.A. z dnia 17 czerwca 2002 r. (k. 485). Wskazać wypada bowiem, że dotyczy ona przewalutowania wprawdzie kwoty 180.346,81 zł, tym niemniej stanowiącej równowartość 71.342,54 CHF, nie zaś 66.343 CHF, jak wskazano w Aneksie nr (...) z dnia 1 lipca 2002 r.

Ponadto w sprawie brak jest również dowodów pozwalających na jednoznaczne ustalenie, według jakiego kursu i na jakich zasadach nastąpiło w dniu 1 lipca 2002 r. przewalutowanie kredytu pozwanym ze złotych polskich na franki szwajcarskie. Wedle literalnego brzmienia Aneksu nr (...) do umowy kredytu z dnia 4 lipca 2000 r. przeliczenie kredytu miało bowiem nastąpić po kursie kupna waluty kredytu obowiązującym w Banku w dniu wypłaty zgodnie z tabelą kursów walut Banku (...) S.A. Istotna jednak jest okoliczność – przyznana zgodnie przez strony – że na mocy Aneksu nr (...) nie doszło do wypłaty pozwanym jakichkolwiek środków pieniężnych. Powyższe pozwala zatem na poddanie w wątpliwość miarodajności wskazanego zapisu. Zastrzeżeń w omawianym zakresie nie rozstrzygnęła również świadek M. P., która podała, że przewalutowanie miało miejsce wedle kursu kupna waluty w Banku ustalonego na dzień 1 lipca 2002 r. Jej zeznania stoją bowiem w opozycji do danych przedstawionych w opinii biegłej, z których wynika, że w dacie tej Bank (...) S.A. przedstawił siedem tabeli kursowych, przy czym żaden ze wskazanych w nich kursów franka szwajcarskiego nie odpowiada przyjętej w dokumentacji załączonej do akt sprawy przez stronę powodową wartości 2,7184 zł (zob. k. 277-283; 598-601). Powyższe uniemożliwia zatem weryfikację, czy wskazana w Aneksie nr (...) do

umowy kredytu z dnia 4 lipca 2000 r. kwota 66.343 CHF odpowiadała rzeczywistej wysokości zadłużenia pozwanych istniejącego w dniu 1 lipca 2002 r.

Co więcej, strona powodowa nie wykazała - a to na niej, jako wywodzącej z tej okoliczności korzystne skutki prawne ciążył ten obowiązek - w jaki sposób następowało ustalenie wysokości miesięcznych rat spłaty po dniu 1 lipca 2002 r., w jakiej walucie spłata ta miała mieć miejsce i w oparciu o jakie zasady przeliczania, w tym - w przypadku spłaty w walucie polskiej - wedle którego kursu rozliczeń. Kwestię tę miał regulować Harmonogram spłat stanowiący Załącznik nr 2 do Aneksu nr (...) z dnia 1 lipca 2002 r., tym niemniej nie został on dołączony do akt. W tym stanie rzeczy Sąd został pozbawiony możliwości weryfikacji twierdzeń pozwu w omawianym zakresie pod kątem ich prawdziwości. Wskazana okoliczność miała natomiast zasadnicze znaczenie dla określenia, czy na dzień 6 kwietnia 2010 r. - jak wywodził powód - pozwani pozostawali w zwłoce uzasadniającej wypowiedzenie im umowy kredytu z dnia 4 lipca 2000 r. zmienionej Aneksem nr (...) z dnia 1 lipca 2002 r.

Podkreślić w tym miejscu należy, że na kontrolę twierdzeń pozwu w omawianym zakresie nie pozwalała przy tym dokumentacja bankowa przedstawiona przez stronę powodową. Biegła M. M. (1) wielokrotnie podnosiła, że załączone do akt wydruki z systemu bankowego w formacie (...) jako nieczytelne i cząstkowe, (tj. nieobejmujące całego okresu spłat), stanowią przeszkodę do dokonania rozliczenia kredytu. W ocenie Sądu brak zestawień bankowych, (czyli historii kredytowej uwzględniającej rzeczywiste terminy wpłat dokonywanych przez pozwanych oraz ich wysokości, nie pozwalał - jak zasadnie wskazała biegła - na rzetelną analizę twierdzeń powoda odnośnie spłaty przez pozwanych kredytu. Biegła wskazała mianowicie na istnienie rozbieżności w podsumowaniu łącznej kwoty wpłat po kursie banku w przedstawionych przez powoda zestawieniach (k. 249-265, 274-289; suma rozliczenia raty kapitału, raty odsetek i kosztów ubocznych w złotych polskich nie sumowała się do kwoty wpłaty), jak też okoliczność, iż podane daty wpływu rat przypadają na dni urzędowo wolne od pracy, kiedy to w systemach bankowych nie funkcjonuje przetwarzanie dzienne (k. 274-289), a co poddaje w wątpliwość prawdziwość tych danych.

Sąd nie podzielił przy tym twierdzeń strony powodowej odnośnie podważenia opinii - głównej oraz uzupełniających - biegłej M. M.. Opinie wymienionej zasługują na uwzględnienie i mogą stanowić podstawę czynienia wiążących ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie. Opinie te są spójne i rzeczowe, odpowiadają na postawione pytania, które mają istotne znaczenie z punktu widzenia rozstrzygnięcia sprawy, zawierają logiczne uzasadnienie końcowych wniosków, przez co są merytorycznie zasadne. Odnoszą się przy tym do wszystkich zarzutów strony powodowej. W tych okolicznościach Sąd nie dostrzegł potrzeby dopuszczenia dowodu z opinii innego biegłego z zakresu księgowości uznając, że wszelkie sporne kwestie zostały dostatecznie wyjaśnione. W kontekście powyższego Sąd oddalił wniosek strony powodowej o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego uznając, iż prowadzi on do przedłużenia postępowania.

Sąd uznał zatem, że odstępienie od podania weryfikowalnych danych pozwalających na dokonanie przez biegłą stosownej analizy obciąża stronę powodową. Tym bardziej, że powód w toku postępowania prezentował stanowisko, że przedmiotowe rozliczenie było możliwe do uzyskania. W takiej sytuacji winien jako profesjonalista przedstawić je dla udowodnienia prawdziwości swych twierdzeń. Jak to już wyżej bowiem podano, twierdzenia dotyczące istotnych dla sprawy okoliczności (art. 227 k.p.c.) powinny być udowodnione przez stronę te twierdzenia zgłaszającą (por. wyrok SN z dnia 22.11.2001 r., sygn. I PKN 660/00, publ. Wokanda 2002/7-8/44).

W tym stanie rzecz przyjąć trzeba, że zarzut niewykazania wysokości roszczenia i zarazem skuteczności wypowiedzenia umowy kredytu, okazał się zasadny, Pozwani przeczyli bowiem konsekwentnie w toku niniejszej sprawy, aby zaistniały podstawy do wypowiedzenia umowy, co obligowało powoda do powzięcia czynności dowodowych na zasadach ogólnych.

W świetle przedstawionych powyżej okoliczności Bank nie wykazał zaś, aby pozwani na dzień 6 kwietnia 2010 r. zalegali z płatnością raty w stopniu uzasadniającym wypowiedzenie im kredytu. Wobec braku przedstawienia przez powoda - pomimo wielokrotnych wskazań w tym przedmiocie przez biegłą oraz Sąd - rzetelnej i poddającej się weryfikacji dokumentacji potwierdzającej harmonogram dokonanych przez pozwanych spłat rat kredytu przed i po

jego przewalutowaniu oraz powstałych z tego tytułu zaległości, nie zostało wykazane, że pozwani popadli w zwłokę w kwietniu 2010 r.

Tym bardziej, że z zeznań M. P. wynika, że kredyt był spłacany przez pozwanych w walucie polskiej, a dokonywane spłaty przeliczano przy zastosowaniu kursu sprzedaży (...) tej waluty zgodnie z tabelą kursów obowiązującą w Banku.

W tym miejscu przypomnieć wypada, że ujęty w takich tabelach kurs kupna to w pewnym uproszczeniu kurs, po którym bank kupuje daną walutę od swoich klientów, a kurs sprzedaży to kurs, po którym ją sprzedaje. Kurs kupna jest niższy od kursu sprzedaży, a różnica między nimi, czyli tzw. spread walutowy, w uproszczeniu zawiera w sobie koszt zakupu waluty i marżę (zysk) towarzyszący jej sprzedaży. Naliczenie spreadu ma ekonomiczne uzasadnienie w przypadku rzeczywiście zawieranych transakcji kupna i sprzedaży waluty, gdzie są ponoszone rzeczywiste koszty i można oczekiwać wynagrodzenia za rzeczywiście powzięte czynności. Zasadnicze wątpliwości budzi natomiast stosowanie spreadu przy rozliczaniu wypłaty i spłaty kredytu udzielanego, wypłacanego i spłacanego w walucie polskiej, (co od 1 lipca 2002 r. ma miejsce w niniejszej sprawie). W przypadku takiego kredytu nie dochodzi bowiem do żadnych realnych transakcji walutowych związanych bezpośrednio z udzieleniem kredytu, a jedynie do szeregu obliczeń matematycznych, których celem jest określenie wartości kredytu udzielonego w PLN oraz wartości poszczególnych rat spłaty według miernika wartości, jakim jest kurs waluty obcej. Stosowanie w tym celu różnych kursów nie ma zatem racjonalnego uzasadnienia. Bank nie ponosi bowiem żadnych kosztów zakupu waluty w celu wypłaty konkretnego kredytu udzielanego w złotych, ani kosztów jej sprzedaży na rzecz kredytobiorcy i nie powinien również oczekiwać ich zwrotu, jak i dodatkowego wynagrodzenia (zysku) z tytułu takich czynności. Koszty i wynagrodzenie banku powinny bowiem zawierać się w ramach odsetek i ujętej w nich marży (stanowiących naturalny i najpowszechniejszy sposób wynagrodzenia za korzystanie z kredytu). Zastosowanie dwóch różnych kursów, z których jeden jest wyższy (kurs sprzedaży, według którego ustalana jest wysokość rat spłaty), prowadzi natomiast do sytuacji, w której kredyt wypłacony w walucie polskiej, a następnie ustalony w walucie obcej według kursu niższego (kursu kupna), przy spłacie staje się już kredytem w kwocie wyższej (bez uwzględnienia wahań kursowych samej waluty). Wysokość raty spłaty jest bowiem ustalona według kursu wyższego (sprzedaży), co oznacza, że suma tych rat (czyli wysokość kredytu pozostałego do spłaty wraz z odsetkami) też jest wyższa niż obliczona z zastosowaniem kursu niższego (kursu kupna).

Co więcej, w umowie kredytu zmienionej Aneksiem nr (...) z dnia 1 lipca 2002 r. – co wyżej wykazano - nie zostały sprecyzowane jasne i obiektywne kryteria ustalania przez bank kursu waluty przyjmowanego do rozliczania spłat kredytu w sposób, który pozwalałby kredytobiorcom na weryfikację poprawności kursu, a co za tym idzie sprawdzenie wysokości żądań banku, (np. przez odwołanie do parametrów finansowych publikowanych lub znanych powszechnie). Brak takiej możliwości i zastrzeżenie dla banku wyłącznej i niczym nieograniczonej kompetencji do ustalania wysokości kursu, według którego będzie rozliczana spłata kredytu i ustalana wysokość zobowiązania pozwanych – która to okoliczność wynika z zeznań M. P. - jawi się zatem jako rażąco naruszające interesy tych ostatnich. Narąza ich bowiem na niczym w zasadzie nieograniczone żądania banku co do spłaty udzielonego kredytu i jego wysokości, zależne wszak wyłącznie od kursu waluty, a którego wysokość zależy od woli banku.

W realiach niniejszej sprawy – jak już wskazano – w Aneksie nr (...) z dnia 1 lipca 2002 r. przywołano kurs kupna, według którego w dniu 1 lipca 2002 r. miano dokonać przewalutowania kredytu. Rozliczenie rat miało następować – co potwierdziła świadek M. P. – według kursu sprzedaży. Oba kursy miały wynikać z tabeli kursów ustalonej samodzielnie przez powoda, przy czym nie wykazano, aby umowa stron przewidywała konkretne i sprawdzalne kryteria ustalania takiego kursu (nie przedstawiono na to żadnych dowodów).

W Aneksie nr (...) do umowy kredytu nie zawarto żadnych szczegółowych i obiektywnych kryteriów ustalania tego kursu, czy też parametrów do jego wyznaczenia, pozostawiając całkowitą swobodę w tym zakresie powodowi, czyli tylko jednej ze stron stosunku prawnego, ze wskazanych już wyżej względów tego typu postanowienie umowy należy uznać za rażąco naruszające interes pozwanych - kredytobiorców, z uwagi na zastrzeżenie dla powoda w zasadzie nieograniczonej swobody kształtowania wysokości ich zobowiązania. Okoliczność, że postanowienia Aneksu stron

zostały zaczerpnięte z wzorca stosowanego, (co potwierdziła M. P. i pozwani) i opracowanego przez powoda, oznacza przy tym, że nie zostały uzgodnione indywidualnie.

W tym stanie rzeczy należało uznać, że niezgodnione indywidualnie zasady upoważniające powoda do dowolnego ustalania kursu waluty, według którego wyznaczano wysokość zobowiązania pozwanych, zarówno w zakresie pozostałej po dniu 1 lipca 2002 r. do spłaty należności, jak i poszczególnych rat spłaty, miało charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.

Dalszą kwestią wymagającą rozważenia były skutki uznania wspomnianego postanowienia za niedozwolone. Sąd orzekający stoi przy tym na stanowisku, że uwzględnienie abuzywności klauzuli umownej winno nastąpić z urzędu (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości UE z dnia 30 maja 2013 r. w sprawie C- 397/11, w pkt. 27 i 28; podobnie w sprawie C 618-10 pkt. 42-44; źródło (...))

W ocenie Sądu zgodzić należy się także z tymi poglądami orzecznictwa, w myśl których postanowienia zawierające uprawnienie banku do przeliczania sumy wykorzystanego przez kredytobiorcę kredytu do waluty obcej, (klauzulę tzw. spreadu walutowego), nie dotyczą głównych świadczeń stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c., albowiem co do zasady regulują tylko mechanizm ich waloryzacji (por. m.in. wyrok SN z 22.01.2016 r., I CSK 1049/14 i przywołane w jego uzasadnieniu argumenty). Sama waloryzacja wysokości udzielonego kredytu według miernika, jakim jest kurs waluty obcej, jest natomiast dopuszczalna.

W realiach niniejszej sprawy oznacza to, że skutkiem uznania wskazanych wyżej regulacji stosowanych przez Bank za niedozwolone jest ich wyeliminowanie z jednoczesnym uznaniem, że w pozostałym zakresie (w tym odnośnie samej waloryzacji) umowa pozostawała wiążąca (art. 385¹ § 1 i 2 k.c.) – przynajmniej do chwili jej wypowiedzenia przez powoda, o ile było ono skuteczne, o czym na dalszym etapie uzasadnienia.

Podkreślić bowiem wypada, że powód powołał jako podstawę wypowiedzenia istnienie zaległości w spłacie przez pozwanych kredytu, która na dzień 6 kwietnia 2010 r., czyli wystosowania pism o wypowiedzeniu, miała wynosić kwotę 1.638,85 CHF. Suma ta miała wynikać z niespłacenia rat - bez określenia których i w jakiej części - obejmujących kapitał kredytu oraz odsetki.

W ocenie Sądu właściwym kursem, według którego miałyby następować ustalenie raty i rozliczenie spłaty kredytu, winien być zatem kurs średni ustalany przez Narodowy Bank Polski. Przyjęcie takiego kursu ma uzasadnienie o tyle, o ile traktuje się go jako średni kurs, po którym kredytobiorca mógł nabyć walutę szwajcarską na rynku walutowym, tak aby przeznaczyć ją na spłatę raty. Wysokość koniecznych w tym celu środków wyznacza bowiem rzeczywistą wartość w walucie polskiej raty ustalonej w walucie obcej (oczywiście przy hipotetycznych założeniach, że kredytobiorca spłacałby raty w tej walucie, a nie w walucie polskiej - czyli inaczej niż w sprawie niniejszej - i dodatkowo walutę obcą nabywał bezpośrednio przed terminem płatności raty). Kurs średni NBP jawi się zatem jako średnia kursów, po których dana waluta jest sprzedawana i kupowana na rynku walutowym. Z racji funkcji, jaką NBP pełni w systemie finansowym państwa i w systemie bankowym wydaje się również oczywistym, że cieszy się największym zaufaniem i jest wolny od podejrzeń o spekulatywne wyznaczanie kursów. Publikowane przez niego tabele stanowią bowiem odzwierciedlenie tego, co dzieje się na rynku walutowym w danym czasie i przedstawiają uśrednienie występujących tendencji. W dłuższym okresie nie ma zatem ryzyka manipulacji kursem.

Jak wynika z rozliczenia kredytu pozwanych dokonanego przez biegłą z uwzględnieniem jedynie informacji dostępnych w aktach sprawy (jak wskazano wyżej powód nie przedstawił wszystkich niezbędnych danych źródłowych z systemu bankowego, załączone przez niego historie nie obejmują całego okresu spłaty do wypowiedzenia umowy) oraz z uwzględnieniem średnich kursów (...) ustalanego przez NBP wynika, że różnica przy przewalutowaniu na korzyść pozwanych wyrażona w (...) wyniosłaby kwotę 407,49 CHF. Oznacza to, że pozwani mogli mieć zaległość na dzień wypowiedzenia umowy w kwocie 474,58 CHF, jednak w kwocie niższej niż wskazana w wypowiedzeniu umowy, a dotyczącej co najwyżej wysokości jednej raty (według przedstawionych przez Bank danych bezpośrednio przed wypowiedzeniem rata kształtowała się prawdopodobnie w wysokości 546 CHF).

Przypomnieć należy, że powód nie złożył dokumentu, z którego wynikałoby jaka była wysokość rat należnych od pozwanych. Zatem powód nie wykazał, aby istniała zaległość, która uprawniała go do wypowiedzenia umowy.

Reasumując powyższe rozważania, w ocenie Sądu nie można uznać, aby powód wykazał, że na datę wypowiedzenia umowy pozwani pozostawali w zwłoce uprawniającej bank do złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu umowy. W związku z powyższym zawarcie (...) (...) z dnia 23 sierpnia 2010 r. w sprawie spłaty zadłużenia, skoro nie doszło do skutecznego wypowiedzenia umowy, uznać wypada za niewywołujące skutków prawnych. W kontekście powyższego nie zachodziła konieczność czynienia rozważań odnośnie złożonych w pismach z 13 stycznia 2017 r. i 14 maja 2017 r. oświadczeń o uchyleniu się I. B. (1) i A. B. od skutków prawnych oświadczeń woli złożonych przez wymienionych pod wpływem błędu, tj. (...) (...) i wniosków o restrukturyzację z dnia 2 sierpnia 2010 r. Podkreślić należy, że z zeznań pozwanych wynika, że podpisali porozumienie, aby uniknąć egzekucji.

Sąd pominął przy tym wniosek powoda o dopuszczenie dowodu z przesłuchania w charakterze świadka H. D., albowiem dowód ten jest zbędny.

Reasumując, całokształt powyższych okoliczności wskazuje na to, że powód nie udowodnił podstaw faktycznych powództwa. Z tych przyczyn na podstawie art. 69 ustawy prawo bankowe oraz powołanych przepisów należało uchylić nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym przez (...) z dnia 19 grudnia 2016 r., sygn. akt (...) i oddalić powództwo, o czym orzeczono w punkcie I wyroku.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. zasądając od powoda na rzecz I. B. (1) i A. B. kwoty po 4.117 zł (punkt II i III wyroku). Na kwotę 4.117 zł składa się: 500 zł tytułem 1/2 opłaty sądowej od zarzutów, 3.600 zł wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości połowy minimalnej stawki oraz 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Jednocześnie, w oparciu o art. 113 ust. 2 pkt 1 ustawy o kosztach w sprawach cywilnych nakazano ściągnąć od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Olsztynie kwotę 129,56 zł tytułem kosztów sądowych - wydatków na wynagrodzenie biegłego (punkt IV wyroku).

SSO Ewa Oknińska